

Konferencijos, įvykusios
2008 m. spalio mėn.4 d.
pranešimų tezės

Nevėžio krašto žmonės-2

PANEVĖŽIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJA

Nevėžio krašto žmonės – 2

Konferencijos,
įvykusios 2008 m. spalio 4 d.,
pranešimų tezės

Panevėžys 2008

UDK 908.474.5 [063]
947.45

Nuoširdžiai dėkojame
Panevėžio kraštotyros muziejaus direktoriui
Arūnui Astramskui
ir
UAB „SILVIKA“ direktorei
Silvai Dabulskienei

Sudarytojas ir redaktorius Petras Juknevičius

Architektas Feliksas Vizbaras

Rasa Urbonaitė

Feliksas Vizbaras gimė 1880 m. kovo 27 d. Zubiškių (Ragaudžių) k., Panevėžio r. 1908 m. jis baigė Rygos politechnikos institutą. 1909–1918 m. gyveno ir dirbo Ukrainoje. Grįžęs į Lietuvą, dalyvavo Nepriklausomybės kovose. Dirbo sienų su Latvija ir Vokietija nustatymo komisijoje.

1922–1925 m. F. Vizbaras dirbo Kauno miesto inžinieriumi ir Statybos skyriaus vedėju, vėliau – Susisiekimo ministerijoje vyresniuoju inspektoriumi, vadovavo Alytaus, Aukštosios Panemunės, Prienų tiltų statybai, Klaipėdos uosto krantinės, Šventosios uosto įrengimui ir kt.

1944 m. F. Vizbaras emigravo į Vokietiją. Architektas mirė 1970 m. Miunchene.

Jis bendradarbiavo spaudoje, paruošė rankraštį apie Lietuvos sienų nustatymą. Svarbiausi F. Vizbaro parengti projektai: Šv. Zitos draugijos tarnaičių ir darbininkų namai Kaune (1923 m., dabar Kauno kolegijos Ekonomikos ir teisės fakultetas), daugiabučiai namai ir kotedžai Kaune (1924 m.), Vilijampolės rajono planas (1924 m., kartu su A. Jokimu), V. Kudirkos pradinė mokykla Kaune (1925 m., kartu A. Jokimu), Ateitininkų sąjungos centro valdybos pastatas Kaune (1929 m., dabar KTU III rūmai), Kauno centrinis paštas (1931 m.), „Pažangos“ rūmai Kaune (1934 m., dabar Fizikinių techninių energetikos problemų institutas), Kauno automatinė telefonų stotis (1936 m., dabar Kauno rajono teismas).

Architektas Žaliakalnyje buvo pasistatęs į pilaitę panašų gyvenamąjį namą. 1981 m. jame buvo įrengtas restoranas.

Garsus Rusijos mokslininkas iš Panevėžio

Petras Juknevičius

Nikolajus Beliajevas gimė 1877 m. gegužės 2 (15) d. Panevėžyje, mokytojo šeimoje. 1890 m. pradėjo mokytis Panevėžio realinėje mokykloje, nuo 1895 m. mokėsi Rygoje. 1896 m. jis įstojo į Peterburgo technologijos institutą. Praktiką atliko Putilovo (tarybiniais metais Kirovo – P. J.) gamykloje. 1902 m. sėkmingai išlaikęs egzaminus ir apgynęs diplomą įgijo inžinieriaus-technologo diplomą.

Įsidarbinęs Putilovo gamykloje, gabus mokslininkas greitai kilo tarnyboje: 1903 m. jis buvo pervestas į metalurgijos skyrių ir paskirtas inžinieriumi prie vyriausiojo technologo. N. Beliajevas daug prisidėjo prie metalografijos laboratorijos įkūrimo, kuriai vadovavo 1904–1916 m. Laboratorijoje buvo sukurtas visiškai naujas plienas su chromo bei volframo priemaišomis „Войн“ (Karys). Nuo 1909 m. N. Beliajevas dėstė Peterburgo politechnikos institute.

Prasidėjus pirmajam pasauliniam karui karinei pramonei reikėjo minėtos rūšies plieno. Buvo nutarta pastatyti specialią gamyklą. Šį sumanymą įgyvendinti ėmėsi Nikolajus Beliajevas. Finansavo milijonierius pirklys Vtorovas. Zatišjės kaimelyje Pamaskvėje pradėta statyti gamykla (dabar čia Elektrostalio miestas). N. Beliajevas persikėlė gyventi į Pamaskvę. Gamyklą teko užbaigti naujajai Rusijos valdžiai 1918 m. pabaigoje.

Kai 1919 m. Maskvoje buvo įsteigtas Kalnakasybos institutas, N. Beliajevas buvo pakviestas į jį vadovauti Specialiojo plieno katedrai, jam buvo suteiktas profesoriaus laipsnis.

Nikolajus Beliajevas mirė staiga 1920 m. gegužės 26 m.

Docentas Valerijonas Verbickas

Rūta Grincevičiūtė

Valerijonas Verbickas gimė 1885 m. gruodžio 10 d. Panevėžyje, darbininkų šeimoje. 1906 m. baigęs Panevėžio realinę mokyklą, įstojo į Peterburgo civilinių inžinierių instituto Architektūros skyrių, kurį baigė 1915 m., įgydamas inžinieriaus vardą. Lygiagrečiai studijavo Archeologijos institute, kurį baigė 1910 m.

Baigęs mokslus V. Verbickas dirbo įvairiose statybinėse organizacijose. 1918 m. jis grįžo į Lietuvą, kur mokytojavo gimnazijoje. Dalyvavo kuriant „Technikos statomąjį departamentą. 1920 m. buvo pakviestas dėstytoju į organizuojamus Aukštuosius kursus. Perorganizavus šiuos kursus į Universitetą, 1922 m. vasario 17 d. pradėjo dirbti Technikos fakultete vyr. asistentu Architektūros katedroje. 1924 m. jis dirbo šildymo ir vėdinimo įrenginių vedėju lektorius teisėmis, o nuo 1930 m. dėstė šildymo ir vėdinimo kursus. Įkūrus Kaune politechnikos institutą, jame dirbo 1951–1973 m. 1921–1925 m. Vidaus reikalų ministerijoje buvo atstatymo technikos skyriaus vedėjas. Be to, dėstė Aukštesniojoje technikos mokykloje Kaune ir yra dalyvavęs Archeologinėje komisijoje. 1931–1933 m. jis vadovavo Kauno universiteto fizikos ir chemijos instituto rūmų statybai., 1939–1940 m. – Kauno pilies konservavimo darbams

1948 m. V. Verbickui buvo suteiktas docento vardas, o 1960 m. jis apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją.

Docentas Valerijonas Verbickas mirė 1979 m. vasario 15 d. Kaune.

V. Verbickas parašė straipsnių apie pastatų šildymą ir vėdinimą, medinių sienų oro pralaidumą, ekonomiškumą, vadovėlį „Centrinio šildymo sistemos“ (1931). Vadovėlio „Pastatų konstrukcijos“ (1962, d.1) bendraautorius. Bendradarbiavo „Technikoje“. Atliko eilę projektų ekspertizių. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

1911 m. jis išleido pirmąjį etnografinį Lietuvos žemėlapi.

Švietimo viceministeris iš Bistrampolio

Simona Žilytė

Kazimieras Masiliūnas gimė 1902 m. vasario 21 d. Bistrampolio dvare, ūkvedžio šeimoje. Mokėsi Ramygalos pradžios mokykloje, vėliau – Panevėžio mokytojų seminarijoje. 1919 m. išėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo kovose. Už narsumą buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Pasibaigus Nepriklausomybės karui K. Masiliūnas tęsė mokslą mokytojų seminarijoje, kurią baigė 1925 m. Mokytojavo Pasvalio gimnazijoje, ėjo Biržų apskrities pradžios mokyklų inspektoriaus pareigas. 1930 m. perkeltas į Kauną toms pačioms pareigoms. 1934 m. baigė Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. 1931-1932 m. pedagogines studijas gilino Miuncheno ir Ciuricho universitetuose. 1933 m. K. Masiliūnas buvo paskirtas Švietimo ministerijos Vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų departamento direktorium. Nuo 1934 m. iki 1940 m. jis buvo Švietimo ministerijos viceministru.

Tarybų Sąjungai okupavus Lietuvą, K. Masiliūnai buvo atleistas iš pareigų ir suimtas. Šeimos pastangomis jis iš kalėjimo buvo paleistas ir repatrijavo į Vokietiją. Vokiečiams okupavus Lietuvą, K. Masiliūnas su šeima grįžo į Lietuvą ir mokytojavo Ramygalos gimnazijoje. Bolševikams antrą kartą okupavus Lietuvą, jis vėl buvo suimtas ir išvežtas į Sibirą. Jam buvo pavykę grįžti į Lietuvą ir įsidarbinti Panevėžio berniukų gimnazijoje, bet vėl buvo suimtas ir ištremtas į Kazachiją.

Į Lietuvą K. Masiliūnas grįžo 1956 m. Apsigyveno Kaune. Veterinarijos akademijoje dėstė vokiečių kalbą.

Kazimieras Masiliūnas mirė 1973 m. liepos 11 d. Kaune. Palaidotas Romainių kapinėse.

K. Masiliūnas bendradarbiavo „Lietuvoje“, „Švietimo darbe“, „Vaire“, įkūrė ir redagavo 1930–1931 m. mėnesinį moksleivių žurnalą „Šviesos keliai“, 1933–1934 m. dvisavaitinį mokytojų laikraštį „Tautos mokykla“. Išleido knygą „Antano

Smetonos raštų žodynas su sintaksės ir stilistikos pavyzdžiais“ (1934), išvertė ir išleido H. A. Tainės „Meno istoriją“ (I 1938, II 1940).

Už nuopelnus K. Masiliūnas buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi, Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino II laipsnio ordinu, prancūzų Garbės legiono ordinu.

Kazimieras ir Lidija Masiliūnai užaugino tris vaikus: Algį, Vytautą ir Danutę.

Menininkas ir pedagogas Pranas Steponavičius

Vaida Baltušytė

Pranas Steponavičius gimė 1904 m. rugsėjo 29 d. Panevėžyje. Steponavičių šeimoje užaugo dešimt vaikų. 1924 m. jis baigė Panevėžio berniukų gimnaziją ir įstojo į Kauno meno mokyklą. 1931 m. P. Steponavičius baigė skulptūros, o 1934 m. – keramikos skyrių ir įgijo teisę dėstyti dailės dalykus vidurinėse ir aukštosiose mokyklose. Dar studijuodamas jis pradėjo pedagoginę veiklą: 1932–1934 m. dėstė piešimą Kybartų aukštesniojoje komercijos mokykloje, o 1934–1936 m. mokytojavo Kauno 2-ojoje vidurinėje mokykloje.

1937–1944 m. Kauno valstybinėje amatų mokykloje P. Steponavičius ėjo Keramikos skyriaus vedėjo pareigas. 1947–1950 m. dirbo Kauno Taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto Keramikos skyriaus laborantu, vėliau – dėstytoju. Keramikas, skulptorius ir pedagogas Pranas Steponavičius mirė 1966 m. lapkričio 17 d. Kaune. Palaidotas Jonavos gatvės kapinėse.

Dar studijuodamas Meno mokykloje, pradėjo dalyvauti parodose. Sukūrė keraminių animalistinių skulptūrų pasakų motyvais, portretų (Juozo Gruodžio reljefinį portretą, 1958). Svarbiausi jo animalistiniai kūriniai: „Stumbras“, „Pelėda“, „Ožiukas“ ir kt. Svarbus jo ir kaip pedagogo vaidmuo.

Miškininkas ir istorikas Mikalojus Lukinas

Petras Juknevičius, Karolina Trebaitė

Mikalojus Lukinas gimė 1906 m. gegužės 12 d. Panevėžyje, baltarusių pedagogų Vladimiro Lukino ir Marijos Veličkos šeimoje. Be Mikalojaus šeimoje dar augo brolis Vladimiras. Baigęs Panevėžio gimnaziją, 1925 m. M. Lukinas įstojo į Dotnuvos žemės ūkio akademijos Miškininkystės skyrių. 1930 m. išlaikęs valstybinius egzaminus, įsidarbino Utenos miškų urėdijoje girininku be girininkijos, o nuo 1931 m. iki 1935 m. lapkričio 30 d. dirbo Suvalkijoje, Jūrės miškų urėdijos Papilvio girininku. Dirbdamas rinko medžiagą diplominiams darbui „III aukštumo pušies taksa Papilvio bloke 1931 – 1934 metais“, kurį apgynė 1935 m.

Tais pačiais metais gruodžio 1 d. jis paskiriamas urėdo pavaduotoju į Varėnos miškų urėdiją, o nuo 1937 m. lapkričio 16 d. iki 1939 m. gruodžio 1 d. – tas pačias pareigas eina Dzūkų miškų urėdijoje. Kartu dirbo laisvai samdomu mokytoju Alytaus aukštesniojoje miškų mokykloje. 1939 m. gruodžio 1 d. mokyklą perkėlus į Vilnių, M. Lukinas iš gamybos pasitraukė ir dirbo pedagoginį darbą. Dėstė statybą, meteorologiją, medžio technologiją, geodeziją, eksploataciją.

Vokiečių okupacijos metais jis buvo nušalintas nuo pedagoginio darbo, išvyko į Biržų miškų urėdiją, kur ėjo girininko be girininkijos (miško techniko) pareigas. 1944 m. rugsėjo 4 d. M. Lukinas paskirtas Vilniaus aukštesniosios miškų mokyklos (vėliau miškų technikumus – P.J., K. T.) direktoriumi. Atkūrus Vilniaus universiteto Miškų fakultetą, 1945 m. jis buvo pakviestas dirbti neetatiniu medienos pažinimo disciplinos dėstytoju. Nuo 1947 m. rugsėjo 1 d. paskirtas į pirmąsias vyriausiojo dėstytojo pareigas Miško apsaugos katedroje.

Nuo 1948 m. rugsėjo iki 1950 m. spalio jis gilino miškininkystės žinias Miškų ūkio vadovaujančių darbuotojų aukštuosiuose kursuose Puškino mieste (Maskvos sr.). Baigęs

kursus 1950 m. liepos 1 d. paskirtas Miškų technikumui direktoriumi. Tų pačių metų lapkričio 15 d. buvo paskirtas Miškininkystės katedros vyriausiuoju dėstytoju skaityti miško kultūrų paskaitas. Nuo 1951 m. kovo 1 d. paskirtas eiti ir Miškininkystės katedros vedėjo pareigas. 1952 m. kovo 14 d. įsteigus Miško kultūrų katedrą, M. Lukinas tapo šios katedros vedėju. Kai 1953 m. rugsėjo 1 d. šios katedros buvo sujungtos, o M. Lukinas tapo Miškų ūkio ekonomikos ir organizacijos katedros vedėju ir dirbo šiose pareigose daugiau kaip 8 metus. 1952 m. ir 1957 m. jis laikinai ėjo Miškų ūkio fakulteto dekaną pareigas.

Tuo pačiu metu (1950–1957) jis ėjo ir antraeilės direktoriaus pavaduotojo moksliniam darbui pareigas Miškų ūkio mokslinio tyrimo institute. 1961–1970 m. M. Lukinas vadovavo Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo institutui. Palikęs direktoriaus postą, jis liko dirbti institute vyriausiuoju moksliniu bendradarbiu.

1956 m. M. Lukinas apgynė disertaciją „Lietuvos TSR ažuolynai ir jų atkūrimas“, jam suteiktas žemės ūkio mokslų kandidato laipsnis, o 1957 m. – docento vardas

1977 m. M. Lukinas pasitraukė iš užimamų pareigų ir išvyko gyventi į tėvų namą Panevėžyje.

Mikalojus Lukinas mirė 1987 m. lapkričio 29 d. Panevėžyje. Palaidotas Kauno rajone Šlienavos kaimo kapinėse.

Mokslinis M. Lukino palikimas – 54 moksliniai, 37 populiarūs straipsniai. Jis išvertė A. S. Jablokovo knygą „Miško sėklininkystė ir selekcija“ (1951). Liko 8 rankraščiai. Brandžiausias M. Lukino istorinio pobūdžio darbas yra „Uptytės krašto miškai XVI amžiuje“.

Docentas mokėjo rusų, vokiečių, lenkų kalbas. Buvo didelės erudicijos ir inteligencijos, principingas ir pareigingas, tvirto charakterio, patriotiškai nusiteikęs miškui ir savo šaliai, darbštus, tvarkingas žmogus.

Už nuopelnus miškininkystei Mikalojus Lukinas ne kartą buvo apdovanotas: „Garbės ženkle ordinu“ (1950 m.), medaliais „Už šaunų darbą“ (1961 m. ir 1970 m.), „Darbo veterano“ medaliu (1976 m.), LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo

Garbės raštais (1966 m. ir 1986 m.). 1965 m. jam suteiktas LTSR nusipelnusio miškininko garbė vardas

M. Lukinas buvo vedęs Stanislovą Jasulevičiūtė iš Kazlų Rūdos. Vaikų neturėjo.

Garsus botanikas iš Švaininkų

Aida Kentraitė

Kazimieras Ėringis (Eringis) gimė 1921 m. balandžio 16 d. Švaininkų k., Panevėžio apskr. (dabar Smilgių sen., Panevėžio r.) ūkininkų Jono Eringio ir Ievos Eringytės šeimoje. 1927–1931 m. mokėsi Švaininkų pradžios mokykloje, o 1937–1939 m. – Joniškėlio žemesniojoje žemės ūkio mokykloje. 1940–1944 m. K. Ėringis ūkininkavo tėvų ūkyje. 1944 m. buvo mobilizuotas į Tarybinę armiją. Po demobilizacijos 1945–1946 m. mokėsi Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje, o 1946 m. įstojo į Belvederio žemės ūkio technikumą, kurį baigęs 1948 m. įstojo į Lietuvos žemės ūkio akademiją (LŽŪA). 1953 m. baigė LŽŪA Agronomijos fakultetą.

1953–1958 m. K. Ėringis dirbo Lietuvos žemdirbystės institute, o 1958–1981 m. – Botanikos institute. Dirbdamas institute, 1957 m. apgynė biologijos mokslų kandidato, o 1967 m. – Žemės ūkio mokslų daktaro disertacijas.

1981 m. Seišelių salose JAV ambasadoje pasiprašė politinio prieglobsčio. Gavęs politinį prieglobstį atvyko į JAV: 1981–1992 m. Čikagos lituanistikos pedagoginio instituto lektorius.

1992 m. K. Ėringis grįžo į Lietuvą. Dirbo Botanikos institute.

Profesorius Kazys Ėringis mirė 2006 lapkričio 21 dieną.

Mokslininkas parašė per 140 mokslinių straipsnių, knygą „Lietuvos kariuomenės tragedija“, monografiją „Lietuvos ganyklos“ (rusų k.), yra trijų monografijų bendraautorius ir mokslinis redaktorius.

Plati K. Ēringio visuomeninē veikla: nuo 1976 m. Tarptautinēs geografų sajungos narys; gyvendamas JAV buvo VLIK Komisijos sovietų padarytiems Lietuvai nuostoliams skaičiuoti ir kitų komisijų narys; 1993–1997 m. Lietuvos krikščionių demokratų partijos tarybos, 1996–1997 m. valdybos narys; vienas popiežiaus Leono XIII paramos fondo steigėjų ir valdybos pirmininkas, Jungtinių Tautų Lietuvos asociacijos Ekologijos komisijos narys

K. Ēringis mokėjo rusų, anglų, vokiečių, lenkų kalbas.

Su žmona žinoma mokslininke Elena Moncevičiūte, K. Ēringis užaugino dvi dukras – Vaivą ir Eleną.

Tezių autoriai

Vaida Baltušytė, Šiaulių universiteto Menų fakulteto magistrantė.
Rūta Grincevičiūtė, Kauno medicinos universiteto Slaugos fakulteto studentė.

Petras Juknevičius, istorikas, Panevėžio rajono savivaldybės administracijos vyr. specialistas paveldui.

Aida Kentraitė, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinio fakulteto studentė.

Karolina Trebaitė, Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto studentė.

Rasa Urbonaitė, Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių mokslų fakulteto studentė.

Simona Žilytė, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinio fakulteto studentė.

Turinys

<u><i>Architektas Feliksas Vizbaras.....</i></u>	<u><i>3</i></u>
<u><i>Garsus Rusijos mokslininkas iš Panevėžio.....</i></u>	<u><i>4</i></u>
<u><i>Petras Juknevičius.....</i></u>	<u><i>4</i></u>
<u><i>Docentas Valerijonas Verbickas.....</i></u>	<u><i>5</i></u>
<u><i>Švietimo viceministeris iš Bištrampolio.....</i></u>	<u><i>6</i></u>
<u><i>Simona Žilytė.....</i></u>	<u><i>6</i></u>
<u><i>Menininkas ir pedagogas Pranas Steponavičius.....</i></u>	<u><i>7</i></u>
<u><i>Miškininkas ir istorikas Mikalojus Lukinas.....</i></u>	<u><i>8</i></u>
<u><i>Petras Juknevičius, Karolina Trebaitė.....</i></u>	<u><i>8</i></u>
<u><i>Garsus botanikas iš Švaininku.....</i></u>	<u><i>10</i></u>
<u><i>Tezių autoriai.....</i></u>	<u><i>11</i></u>
<u><i>Turinys.....</i></u>	<u><i>12</i></u>

Rėmėjai:

Panevėžio kraštotyros muziejus

ir

UAB „SILVIKA“

Ukmergės g. 21, Panevėžys

Sudarytojas ir redaktorius Petras Juknevičius
Korektorė Laura Spalveters
Maketavo Svetlana Jerpyliova
Spaudė UAB „Sagros reklama“,
Stoties g. 42, Panevėžys
Tiražas 150
Panevėžys 2008